*Suvestinė redakcija nuo 2003-05-01 iki 2006-06-27*

*Įstatymas paskelbtas: Žin. 2000, Nr. 42-1192, i. k. 1001010ISTAIII-1666*

# LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS SIENOS IR JOS APSAUGOS ĮSTATYMAS

2000 m. gegužės 9 d. Nr. VIII-1666
Vilnius

## PIRMASIS SKIRSNIS BENDROSIOS NUOSTATOS

**1 straipsnis. Įstatymo paskirtis**

1. Šis įstatymas nustato Lietuvos Respublikos valstybės sienos ir pasienio teisinius režimus, reglamentuoja pasienio kontrolės punktų veiklą ir valstybės sienos apsaugos organizavimą.

2. Lietuvos Respublikos valstybės siena yra neliečiama.

3. Reagavimo į Lietuvos Respublikos suvereniteto pažeidimus sausumoje, oro erdvėje ir teritorinėje jūroje tvarką nustato kiti Lietuvos Respublikos teisės aktai.

**2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos**

1. **Lietuvos Respublikos valstybės siena** (toliau – **valstybės siena**) – linija ir šia linija einantis vertikalus paviršius, apibrėžiantis Lietuvos Respublikos teritorijos ribas sausumoje, žemės gelmėse, oro erdvėje, vidaus vandenyse, teritorinėje jūroje ir jos gelmėse.

2. **Lietuvos Respublikos jūros rajono ir pasienio ruožo vidaus vandenys** (toliau – **vidaus vandenys**) yra:

1) Lietuvos Respublikos vandenys, esantys į sausumos pusę nuo teritorinės jūros bazinės linijos, jungiančios labiausiai į jūrą nutolusius jūros uostų molų taškus;

2) Lietuvos Respublikos teritorijos pasienio ruože esantys Kuršių marių vandenys, upės, ežerai ir kiti vandens telkiniai.

3. **Lietuvos Respublikos teritorinė jūra** (toliau – **teritorinė jūra**) – Lietuvos Respublikos pakrantės 12 jūrmylių pločio Baltijos jūros vandenų juosta, kuri yra sudėtinė Lietuvos Respublikos teritorijos dalis ir kurios ribas su gretimomis valstybėmis nustato Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys ir visuotinai pripažinti tarptautinės teisės principai bei normos.

4. **Pasienio vandenys** – upės, ežerai ir kiti vandens telkiniai, kurių vandenimis arba krantais eina valstybės siena.

5. **Valstybės sienos apsauga** – teisės aktų nustatytos priemonės, skirtos:

1) išvengti neteisėtų valstybės sienos ženklinimo pakeitimų;

2) užtikrinti, kad fiziniai ir juridiniai asmenys (toliau – asmenys) laikytųsi valstybės sienos teisinio režimo, pasienio teisinio režimo ir pasienio kontrolės punktų veiklos taisyklių;

*Straipsnio punkto pakeitimai:*
*Nr. IX-1423, 2003-04-03, Žin., 2003, Nr. 38-1668 (2003-04-24), i. k. 1031010ISTA0IX-1423*

3) užtikrinti kitus gyvybiškai svarbius asmenų, visuomenės ir valstybės interesus pasienio kontrolės punktuose ir vietose, kur galioja pasienio teisinis režimas.

6. **Valstybės sienos teisinis režimas** – teisės aktų nustatyta valstybės sienos nustatymo, žymėjimo ir kirtimo tvarka, valstybės sienos tvarkymas.

7. **Valstybės sienos kirtimas** – asmenų perėjimas, transporto priemonių vykimas, prekių (daiktų) ir kitų vertybių gabenimas per valstybės sieną.

8. **Valstybės sienos tvarkymas** – nustatytos tvarkos reikiamai valstybės sienos ženklų ir kitų įrenginių, statinių būklei užtikrinti palaikymas.

9. **Pasienio ruožas** – nuo valstybės sienos į Lietuvos Respublikos teritorijos gilumą einanti sausumos ir (ar) vidaus vandenų paženklinta juosta, kurioje galioja pasienio teisinis režimas.

10. **Pasienio teisinis režimas** – valstybės sienos apsaugos užtikrinimas pasienio ruože ir teritorinėje jūroje, įstatymais ir kitais teisės aktais nustatant asmenų buvimo, veiklos, taip pat kitokių jų teisių įgyvendinimo tvarkos bei elgesio taisykles.

11. **Pasienio juosta** – prie valstybės sienos esanti pasienio ruožo žemės ar vidaus vandenų dalis, skirta valstybės sienos ženklams, pasienio patrulio takui, inžinerinėms užtvaroms, signalizacijos sistemoms (kompleksams), kitiems valstybės sienos apsaugos objektams bei įrenginiams statyti ir prižiūrėti.

12. **Valstybės sienos apsaugos zona** – nuo valstybės sienos į Lietuvos Respublikos teritorijos gilumą einanti paženklinta pasienio ruožo teritorijos dalis, kurioje valstybės sienos apsaugai ir jos tvarkymui užtikrinti įgyvendinamos techninės, organizacinės ir teisinės Valstybės sienos apsaugos tarnybos priemonės.

*Straipsnio dalies pakeitimai:*
*Nr. VIII-1998, 2000-10-10, Žin., 2000, Nr. 92-2850 (2000-10-31), i. k. 1001010ISTAIII-1998*

13. **Pasienio kontrolės punktas** – tarptautiniame oro uoste (aerodrome), atvirame tarptautinei laivybai jūrų ir upių (vidaus vandenų) uoste, geležinkelio stotyje ar prie automobilių kelio Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Vyriausybė) nutarimu įsteigta vieta, kurioje patikrinimą atlieka Valstybės sienos apsaugos tarnyba, muitinė ir kitos tam įgaliotos valstybės institucijos.

*Straipsnio dalies pakeitimai:*
*Nr. VIII-1998, 2000-10-10, Žin., 2000, Nr. 92-2850 (2000-10-31), i. k. 1001010ISTAIII-1998*

14. **Valstybės sienos perėjimo punktas** – pagal Lietuvos Respublikos ir gretimos valstybės tarptautinę sutartį įsteigta valstybės sienos kirtimo sausumoje vieta, apimanti Lietuvos Respublikai priklausantį pasienio kontrolės punktą ir analogiškos paskirties gretimos valstybės objektą.

15. **Patikrinimas** – pasienio kontrolės punktuose, pasienio ruožo teritorijoje, taip pat laivuose, esančiuose teritorinėje jūroje ir pasienio vandenyse, Valstybės sienos apsaugos tarnybos, muitinės, kitų tam įgaliotų valstybės institucijų pagal jų kompetenciją atliekama asmens apžiūra, dokumentų, transporto priemonių ir daiktų patikrinimas, kuriais siekiama nustatyti asmens, transporto priemonės vykimo, prekių (daiktų) ir kitų vertybių gabenimo per valstybės sieną ir buvimo pasienio ruože teisėtumą.

*Straipsnio dalies pakeitimai:*
*Nr. VIII-1998, 2000-10-10, Žin., 2000, Nr. 92-2850 (2000-10-31), i. k. 1001010ISTAIII-1998*

16. **Pasienio incidentas** – įvykis prie Lietuvos Respublikos valstybės sienos (pasienio ruože), kuris pažeidžia Lietuvos Respublikos ir (arba) gretimos valstybės saugumo, ekonominius, ekologinius ar kitus interesus.

17. **Valstybės sienos įgaliotiniai** – tam įgalioti valstybės pareigūnai, paskirti nagrinėti su atitinkamų gretimos valstybės institucijų atstovais pasienio incidentus bei kitus klausimus, susijusius su valstybės sienos apsauga.

## ANTRASIS SKIRSNIS
## VALSTYBĖS SIENOS TEISINIS REŽIMAS

### 3 straipsnis. Valstybės sienos nustatymas

Valstybės siena nustatoma ir keičiama Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, kai jas ratifikuoja 4/5 visų Seimo narių.

### 4 straipsnis. Valstybės sienos žymėjimas vietovėje

1. Valstybės siena sausumoje ir vidaus vandenyse žymima aiškiai matomais valstybės sienos ženklais. Valstybės sienos ženklų formą, dydį ir jų statymo tvarką nustato Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys ir kiti teisės aktai.

2. Valstybės siena, jeigu kitaip nenustatyta Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse su gretimomis valstybėmis, eina:

1) sausuma ir vietomis, kur valstybės siena kerta upes, ežerus ir kitus vidaus vandenis, pereidama nuo vieno kranto į kitą, linijomis, jungiančiomis gretimus valstybės sienos ženklus;

2) laivybine upe pagal pagrindinio farvaterio (laivakelio) arba upės deltos vidurį, nelaivybine upe (upeliu) pagal jos (jo) vidurį arba pagrindinės vagos vidurį;

3) tiltais arba kitomis konstrukcijomis, einančiomis per upę (upelį), ežerą arba kitą vandens telkinį pagal šio statinio vidurį arba pagal jo technologinę ašį, neatsižvelgiant į tai, kaip valstybės siena eina vandeniu.

**5 straipsnis. Valstybės sienos kirtimo bendrieji reikalavimai**

1. Valstybės sieną sausumoje galima pereiti tik po patikrinimo pasienio kontrolės punkte.

2. Draudžiama išlaipinti arba įlaipinti į transporto priemones žmones, iškrauti arba pakrauti prekes (daiktus) ir kitas vertybes, vykstant nuo valstybės sienos iki pasienio kontrolės punktų ar atgal.

3. Asmenys, kertantys valstybės sieną, privalo turėti ir pateikti patikrinimą atliekančių valstybės institucijų pareigūnams galiojančius asmens dokumentus, suteikiančius teisę pereiti valstybės sieną, transporto priemonės, gabenamų prekių (daiktų) ir kitų vertybių dokumentus.

4. Dokumentus, suteikiančius teisę kirsti valstybės sieną, nustato Lietuvos Respublikos įstatymai, Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys ir kiti teisės aktai.

**6 straipsnis. Supaprastinta valstybės sienos kirtimo tvarka**

Lietuvos Respublikos tarptautine sutartimi su gretima valstybe atskirų kategorijų asmenims gali būti leidžiama supaprastinta (pagal pateikiamus tikrinti asmens dokumentus, suteikiančius teisę kirsti valstybės sieną, ar kitas vykimo sąlygas) valstybės sienos kirtimo tvarka ir steigiami supaprastinti valstybės sienos perėjimo punktai.

**7 straipsnis. Užsienio valstybių laivų taikaus plaukimo Lietuvos Respublikos teritorine jūra teisė**

1. Užsienio valstybių laivai naudojasi taikaus plaukimo teise Lietuvos Respublikos teritorine jūra.

2. Plaukimas laikomas taikiu, jeigu jis nekelia grėsmės taikai, Lietuvos Respublikos saugumui ar nustatytai tvarkai. Toks plaukimas turi atitikti visuotinai pripažintus tarptautinės teisės principus ir normas.

3. Plaukimas turi būti nenutrūkstamas ir greitas. Taikaus plaukimo metu laivams draudžiama bet kokia kita veikla, tiesiogiai nesusijusi su plaukimu. Taikaus plaukimo metu laivas gali sustoti ir nuleisti inkarą tik šiais atvejais:

1) jei tai susiję su įprasta navigacija;

2) jei tai būtina dėl nenugalimos jėgos ar gresiančios nelaimės;

3) jei siekiama suteikti pagalbą žmonėms, laivams ar orlaiviams, kuriems kilo pavojus ar kuriuos ištiko nelaimė.

4. Užsienio valstybių povandeniniai karo laivai ir kitos povandeninės transporto priemonės, taikiai plaukiančios teritorine jūra, privalo plaukti vandens paviršiumi, iškėlę savo valstybės vėliavą.

5. Užsienio valstybei priklausantis karo laivas ar laivas, naudojamas nekomerciniais tikslais, esantis Lietuvos Respublikos teritorinėje jūroje ir pažeidęs Lietuvos Respublikos įstatymus ar kitus teisės aktus, reglamentuojančius taikaus plaukimo teisę, bei ignoruojantis reikalavimą jų laikytis, gali būti įpareigojamas nedelsiant palikti Lietuvos Respublikos teritorinę jūrą.

6. Vyriausybė gali nustatyti taikaus plaukimo teritorine jūra leidimų tvarką užsienio šalių karo laivams.

**8 straipsnis. Reikalavimai ir draudimai laivams bei kitoms plaukiojimo priemonėms, plaukiančioms Lietuvos Respublikos teritorine jūra, į Lietuvos Respublikos jūros, vidaus vandenų uostus ar iš jų**

1. Laivams ir kitoms plaukiojimo priemonėms, kertančioms valstybės sieną, plaukiančioms iki atvirų tarptautinei laivybai Lietuvos Respublikos jūros, vidaus vandenų uostų, kuriuose yra pasienio kontrolės punktai, ar atgal, išskyrus atvejus, nurodytus 15 straipsnio 2 dalyje, draudžiama:

1) įplaukti ar išplaukti iš neskirtų tarptautinei laivybai uostų (reidų);

2) įplaukti į uždraustas plaukioti teritorijas, apie kurias buvo oficialiai paskelbta;

3) plaukti Lietuvos Respublikos teritorine jūra, neiškėlus laivo įregistravimo valstybės vėliavos;

4) išplaukti iš uosto, nepatikrinus laivo pasienio kontrolės punkte;

5) sustoti, išlaipinti arba įlaipinti žmones, iškrauti arba pakrauti prekes (daiktus) ir kitas vertybes tam nenustatytose vietose arba nustatytose vietose be reikiamo leidimo, nuleisti į vandenį plaukiojimo priemones, leisti pakilti ar priimti į laivą orlaivius ir kitus skraidymo aparatus;

6) įgulos nariams arba laive esantiems keleiviams gadinti navigacijos ženklus, ryšių kabelius, Lietuvos Respublikai priklausančius objektus bei įrangą, esančią jūros dugne, povandeninėje jos dalyje arba vandens paviršiuje;

7) teršti aplinką atliekomis ir kitomis medžiagomis;

8) neteisėtai žvejoti, vykdyti komercinę arba kitą veiklą, pažeidžiant Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytą tvarką;

9) atlikti kitus Lietuvos Respublikos įstatymų, Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių ir kitų teisės aktų uždraustus veiksmus.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytų plaukiojimo priemonių kapitonai, jei pareikalauja Valstybės sienos apsaugos tarnyba, privalo:

1) teikti informaciją apie laivo įplaukimo į Lietuvos Respublikos vandenis tikslus;

2) pakeisti kursą, jeigu laivas plaukia į teritoriją, kurioje uždrausta plaukioti, arba plaukia kursu, kurio laikantis galima pažeisti plaukimo režimą;

3) sustabdyti laivą ir leisti atlikti patikrinimą;

4) plaukti į nurodytą uostą arba leisti buksyruoti laivą.

*Straipsnio dalies pakeitimai:*
*Nr. VIII-1998, 2000-10-10, Žin., 2000, Nr. 92-2850 (2000-10-31), i. k. 1001010ISTAIII-1998*

3. Reikalavimai ir draudimai, numatyti šio straipsnio 1 dalies 4 punkte ir 2 dalies 3 bei 4 punktuose, netaikomi užsienio valstybėms priklausantiems karo laivams ar laivams, naudojamiems nekomerciniais tikslais.

4. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytos plaukiojimo priemonės (išskyrus užsienio valstybėms priklausančius karo laivus ar laivus, naudojamus nekomerciniais tikslais) gali būti sustabdytos siekiant sulaikyti asmenį arba atlikti tyrimą dėl nusikalstamos veikos, padarytos laivo plaukimo metu, jei:

1) nusikalstamos veikos padariniai yra susiję su Lietuvos Respublikos ar asmenų interesais;

2) padaryta ar daroma nusikalstama veika trikdo Lietuvos Respublikos viešąją tvarką arba pažeidžia taikaus plaukimo teritorine jūra tvarką;

3) tokios priemonės yra reikalingos, kad būtų užkirstas kelias neteisėtai ginklų, šaudmenų, sprogmenų, sprogstamųjų, narkotinių, psichotropinių, pavojingų ir (ar) kenksmingų medžiagų apyvartai;

4) to prašo įplaukusio į Lietuvos Respublikos teritorinę jūrą laivo kapitonas arba laivo įregistravimo valstybės diplomatinis atstovas ar konsulinis pareigūnas.

*Straipsnio dalies pakeitimai:*
*Nr. IX-1423, 2003-04-03, Žin., 2003, Nr. 38-1668 (2003-04-24), i. k. 1031010ISTA0IX-1423*

5. Šiame straipsnyje nurodytos plaukiojimo priemonės (išskyrus užsienio valstybėms priklausančius karo laivus ar laivus, naudojamus nekomerciniais tikslais) gali būti sustabdytos ar sulaikytos, jei:

1) laivas, plaukdamas per Lietuvos Respublikos teritorinę jūrą, prisiėmė civilinius teisinius įsipareigojimus ar civilinę atsakomybę, arba tokie įsipareigojimai ar atsakomybė jam yra taikomi;

2) reikia priverstinai įvykdyti teismo sprendimą ar areštuoti laivą po to, kai jis paliko vidaus vandenis.

6. Šio straipsnio 4 dalyje nurodytos priemonės negali būti taikomos, turint tikslą įgyvendinti esančiam laive asmeniui teismų ir kitų valstybės institucijų sprendimus civilinėse ar administracinėse bylose.

7. Valstybės sienos kirtimo tvarką pasienio vandenyse, neįplaukiant į Lietuvos Respublikos uostus, nustato Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys su gretimomis valstybėmis.

**9 straipsnis. Laivų ir kitų plaukiojimo priemonių, kertančių valstybės sieną, kontrolė**

1. Šio įstatymo 8 straipsnyje nurodytų reikalavimų ir draudimų nevykdymas suteikia teisę Valstybės sienos apsaugos tarnybai:

1) persekioti ir sulaikyti laivą (išskyrus užsienio valstybėms priklausančius karo laivus ar laivus, naudojamus nekomerciniais tikslais) už Lietuvos Respublikos teritorinės jūros ribų, kol jis įplauks į savo valstybės arba trečiosios valstybės teritorinę jūrą, jeigu Valstybės sienos apsaugos tarnyba arba kitos kompetentingos valstybės institucijos turi pagrindą manyti, kad laivas pažeidė Lietuvos Respublikos įstatymus, o bandymas sustabdyti laivą prasidėjo Lietuvos Respublikos teritorinėje jūroje ir laivas buvo nenutrūkstamai persekiojamas;

2) laivo sustabdymui naudoti Tarptautinio signalų kodekso signalus ir kitas tarptautiniuose susitarimuose numatytas priemones;

3) pagal sustabdyto laivo patikrinimo rezultatus leisti laivui plaukti (būti) Lietuvos Respublikos teritorinėje jūroje arba pasiūlyti iš jos išplaukti, arba laivą sulaikyti.

2. Sulaikius laivą, yra surašomas protokolas. Protokolą pasirašo tam įgaliotas Valstybės sienos apsaugos tarnybos pareigūnas ir sulaikyto laivo kapitonas. Jis gali įrašyti į protokolą savo pastabų ir paaiškinimų arba išdėstyti tai atskirame rašte. Vienas protokolo egzempliorius yra įteikiamas sulaikyto laivo kapitonui.

3. Apie sulaikytą užsienio valstybėje įregistruotą laivą nedelsiant informuojama Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija.

*Straipsnio pakeitimai:*
*Nr. VIII-1998, 2000-10-10, Žin., 2000, Nr. 92-2850 (2000-10-31), i. k. 1001010ISTAIII-1998*

**10 straipsnis. Valstybės sienos apsaugos tarnybos laivo ginkluotės naudojimas**

1. Valstybės sienos apsaugos tarnyba laivo ginkluotę prieš persekiojamą laivą arba kitą plaukiojimo priemonę gali panaudoti tik išimties tvarka, po to, kai visos kitos galimos priemonės panaudotos ir jų nepakako priversti laivo įgulai paklusti ir sustabdyti laivą.

2. Ginkluotės panaudojimu prieš stabdomą laivą nesiekiama jo paskandinti.

3. Valstybės sienos apsaugos tarnybos laivo vadas prieš persekiojamą laivą arba kitą plaukiojimo priemonę gali panaudoti laivo ginkluotę, nesilaikydamas šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytų reikalavimų, jei jų laikytis neįmanoma arba jei persekiojamas laivas arba kita plaukiojimo priemonė, priešindamiesi sulaikymui, pirmieji panaudoja turimą ginkluotę arba užpuola Valstybės sienos apsaugos tarnybos laivą.

*Straipsnio pakeitimai:*
*Nr. VIII-1998, 2000-10-10, Žin., 2000, Nr. 92-2850 (2000-10-31), i. k. 1001010ISTAIII-1998*

**11 straipsnis. Reikalavimai ir draudimai orlaiviams ir kitiems skraidymo aparatams, kertantiems valstybės sieną ir skrendantiems Lietuvos Respublikos teritorija**

1. Orlaiviai ir kiti skraidymo aparatai gali kirsti valstybės sieną oro skrydžiams nustatytais oro keliais Vyriausybės patvirtinta tvarka. Kirsti valstybės sieną nenustatytais oro keliais, išskyrus

atvejus, nurodytus 15 straipsnio 2 dalyje, galima tik gavus Vyriausybės įgaliotos institucijos leidimą.

2. Vyriausybė, vadovaudamasi nacionalinio saugumo interesais, arba užsienio valstybės prašymu gali tam tikrose vietose laikinai apriboti arba nutraukti skrydžius per valstybės sieną, apie tai pranešusi suinteresuotoms valstybėms.

3. Orlaiviai ir kiti skraidymo aparatai, įskridę į Lietuvos Respublikos teritoriją, gali nusileisti tik oro uostuose (aerodromuose), kuriuose yra pasienio kontrolės punktai.

4. Orlaiviams, skrendantiems nuo valstybės sienos iki tarptautinių oro uostų, kuriuose yra pasienio kontrolės punktai, ar atgal, taip pat tranzitinių skrydžių per Lietuvos Respublikos oro erdvę metu, išskyrus atvejus, nustatytus 15 straipsnio 2 dalyje, draudžiama:

1) nusileisti Vyriausybės nenustatytuose tarptautiniams skrydžiams oro uostuose (aerodromuose);

2) išskristi iš Vyriausybės nenustatytų tarptautiniams skrydžiams oro uostų (aerodromų);

3) įskristi į skrydžiams uždraustas teritorijas, apie kurias buvo oficialiai paskelbta;

4) atlikti kitus Lietuvos Respublikos įstatymų, Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių ir kitų teisės aktų uždraustus veiksmus.

5. Orlaiviai ir kiti skraidymo aparatai, esantys oro uostuose (aerodromuose) bei išskrendantys iš Lietuvos Respublikos, gali pakilti tik juos patikrinus pasienio kontrolės punkte.

6. Išimtiniais atvejais orlaiviai, atlikdami tarptautinius skrydžius iš Lietuvos Respublikos arba į Lietuvos Respubliką, gali nusileisti arba pakilti iš oro uostų (aerodromų), kuriuose nėra pasienio kontrolės punktų, tik gavę išankstinį Valstybės sienos apsaugos tarnybos, Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir karinių oro pajėgų leidimą.

*Straipsnio dalies pakeitimai:*
*Nr. VIII-1998, 2000-10-10, Žin., 2000, Nr. 92-2850 (2000-10-31), i. k. 1001010ISTAIII-1998*

**12 straipsnis. Gelbėjimo pajėgų bei technikos vykimas per valstybės sieną**

Stichinių nelaimių, katastrofų, stambių avarijų ir kitais atvejais, kai kyla grėsmė žmonių gyvybei, sveikatai, aplinkai arba gresia dideli materialiniai nuostoliai, užsienio valstybių ir Lietuvos Respublikos gelbėjimo pajėgos bei technika gali kirsti valstybės sieną Vyriausybės nustatyta tvarka, jeigu kitaip nenustatyta Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse.

**13 straipsnis. Lietuvos Respublikos ir užsienio valstybių kariuomenės vykimas per valstybės sieną**

Lietuvos Respublikos ar užsienio valstybės kariuomenės nustatyto kontingento ir jam priskirtų karinėse pajėgose tarnaujančių civilių tarnautojų taikų vykimą per valstybės sieną, karinių krovinių gabenimą tranzitu per Lietuvos Respublikos teritoriją reglamentuoja Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai, jeigu kitaip nenustatyta Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse.

**14 straipsnis. Draudimas gabenti per valstybės sieną branduolinį arba kitą masinio naikinimo ginklą**

Draudžiama per valstybės sieną bet kokiu būdu gabenti branduolinį arba kitą masinio naikinimo ginklą.

**15 straipsnis. Atsakomybė už valstybės sienos kirtimo tvarkos pažeidimus**

1. Asmenys, pažeidę valstybės sienos, pasienio kontrolės punktų veiklos ir pasienio teisinius režimus, traukiami atsakomybėn Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

2. Valstybės sienos kirtimo tvarkos pažeidimais nelaikomi atvejai, kilę dėl nenumatytų aplinkybių: nelaimingo įvykio, avarijos, stichinės nelaimės, grėsmės laivo (orlaivio) saugumui, sugedusių laivų buksyravimo, neatidėliotinos medicinos pagalbos suteikimo, išgelbėtų žmonių pristatymo arba dėl kitų priverstinių priežasčių.

3. Šio straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais laivo kapitonas, karo laivo ar kitos plaukiojimo priemonės vadas, orlaivio ar kito skraidymo aparato vadas privalo nedelsdamas pranešti artimiausio Lietuvos Respublikos jūrų uosto, oro uosto (aerodromo) administracijai, o ši informuoja apie įvykį

Valstybės sienos apsaugos tarnybą, muitinę ir instituciją, atsakingą už gelbėjimo darbų organizavimą.

*Straipsnio dalies pakeitimai:*
*Nr. VIII-1998, 2000-10-10, Žin., 2000, Nr. 92-2850 (2000-10-31), i. k. 1001010ISTAIII-1998*

4. Tais atvejais, kai užsieniečiams, pažeidusiems valstybės sienos kirtimo tvarką, nėra pagrindo kelti baudžiamosios bylos ar traukti jų administracinėn atsakomybėn, Valstybės sienos apsaugos tarnyba nustatyta tvarka perduoda juos tos valstybės, iš kurios teritorijos jie neteisėtai kirto valstybės sieną, įgaliotiems atstovams.

*Straipsnio dalies pakeitimai:*
*Nr. VIII-1998, 2000-10-10, Žin., 2000, Nr. 92-2850 (2000-10-31), i. k. 1001010ISTAIII-1998*

5. Jeigu šio straipsnio 4 dalyje nurodytų užsieniečių perdavimas užsienio valstybėms nenumatytas Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse su tomis valstybėmis, jie yra išsiunčiami Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

**16 straipsnis. Valstybės sienos kirtimo laikinas apribojimas arba nutraukimas**

Vyriausybė, garantuodama valstybės saugumą, visuomenės rimtį, siekdama apsaugoti gyventojus ir aplinką nuo pavojingų ir ypač pavojingų užkrečiamųjų ligų ar jų sukėlėjų įvežimo ir išplitimo, taip pat gretimos valstybės prašymu gali laikinai apriboti arba nutraukti vykimą per tam tikrus pasienio kontrolės punktus.

## TREČIASIS SKIRSNIS
## PASIENIO TEISINIS REŽIMAS

**17 straipsnis. Pasienio teisinio režimo pagrindai ir galiojimo teritorinės ribos**

1. Pasienio režimo kontrolę atlieka Valstybės sienos apsaugos tarnyba.

*Straipsnio dalies pakeitimai:*
*Nr. VIII-1998, 2000-10-10, Žin., 2000, Nr. 92-2850 (2000-10-31), i. k. 1001010ISTAIII-1998*

2. Pasienio teisinio režimo taisykles tvirtina Vyriausybė. Draudimai ir apribojimai asmenims vietose, kur galioja pasienio teisinis režimas, nustatomi vadovaujantis šiuo ir kitais įstatymais bei Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis su gretimomis valstybėmis dėl valstybės sienos teisinio režimo.

3. Pasienio teisinis režimas galioja pasienio ruože ir teritorinėje jūroje. Pasienio ruožas gali būti nustatomas iki 5 km pločio į Lietuvos Respublikos teritorijos gilumą nuo valstybės sienos, einančios sausuma, pasienio vandenimis. Pasienio ruožo ribas tvirtina Vyriausybė vidaus reikalų ministro teikimu.

4. Pasienio ruožo ribos žymimos įspėjamaisiais ženklais.

5. Draudžiama būti teritorijoje, kur galioja pasienio teisinis režimas, asmenims be asmens tapatybę patvirtinančių dokumentų.

**18 straipsnis. Valstybės sienos apsaugos zonos ribos**

1. Pasienio ruožo teritorijoje (apimant vidaus vandenis) Vyriausybė gali nustatyti valstybės sienos apsaugos zoną.

2. Valstybės sienos apsaugos zonai nepriskiriama pasienio kontrolės punktų teritorija, automobilių keliai ir geležinkeliai, kertantys valstybės sieną. Valstybės sienos apsaugos zonai gali būti nepriskiriamos gyvenvietės, sveikatos priežiūros įstaigos, poilsio namai, sporto, kultūros, religinių renginių ir kitos žmonių masinio lankymo vietos.

3. Vietose, kuriose sudarytos reikiamos sąlygos užtikrinti valstybės sienos apsaugą kitomis priemonėmis, valstybės sienos apsaugos zona nenustatoma.

4. Konkrečias valstybės sienos apsaugos zonos ribas tvirtina Vyriausybė vidaus reikalų ministro teikimu.

5. Valstybės sienos apsaugos zonos ribos žymimos draudžiamaisiais ženklais, kurių pavyzdžius ir išdėstymo tvarką nustato vidaus reikalų ministras.

**19 straipsnis. Pasienio teisinis režimas valstybės sienos apsaugos zonoje**

1. Asmenys valstybės sienos apsaugos zonoje gali būti tik su Valstybės sienos apsaugos tarnybos išduotais vienkartiniais terminuotais leidimais. Asmenims, gyvenantiems ar dirbantiems valstybės sienos apsaugos zonoje, nekilnojamojo turto, žemės savininkams bei naudotojams gali būti išduoti nuolatiniai leidimai.

2. Į valstybės sienos apsaugos zonos teritoriją transporto priemonės gali įvažiuoti, įplaukti ar įskristi tik su Valstybės sienos apsaugos tarnybos leidimu.

3. Ūkinė, komercinė ir kitokia asmenų veikla valstybės sienos apsaugos zonoje galima tik su Valstybės sienos apsaugos tarnybos leidimu.

4. Atvykimo ir buvimo valstybės sienos apsaugos zonoje leidimų bei leidimų verstis ūkine, komercine ar kitokia veikla pavyzdžius bei išdavimo tvarką nustato vidaus reikalų ministras.

*Straipsnio pakeitimai:*

*Nr. VIII-1998, 2000-10-10, Žin., 2000, Nr. 92-2850 (2000-10-31), i. k. 1001010ISTAIII-1998*

**20 straipsnis. Pasienio teisinis režimas Lietuvos Respublikos teritorinėje jūroje, Kuršių marių bei kituose vidaus vandenyse**

Užtikrinant pasienio teisinį režimą:

1) draudžiama be Valstybės sienos apsaugos tarnybos leidimo išplaukti ir žvejoti, važiuoti arba eiti pėsčiomis per užšalusius Kuršių marių bei kitus vidaus vandenis, esančius pasienio ruožo teritorijoje;

2) asmenys šio straipsnio 1 punkte nurodytais atvejais privalo pranešti Valstybės sienos apsaugos tarnybai apie išvykimą ir grįžimą. Valstybės sienos apsaugos tarnyba gali riboti išvykimo laiką ir vykimo teritoriją;

3) asmenys privalo pranešti Valstybės sienos apsaugos tarnybai apie išplaukimą į teritorinę jūrą ir grįžimą į uostą, prieplauką ar kitą nuolatinės dislokacijos vietą;

4) gali būti ribojama ūkinė, komercinė ir kitokia asmenų veikla teritorinėje jūroje ir Kuršių marių bei kituose vidaus vandenyse, esančiuose pasienio ruožo teritorijoje.

*Straipsnio pakeitimai:*

*Nr. VIII-1998, 2000-10-10, Žin., 2000, Nr. 92-2850 (2000-10-31), i. k. 1001010ISTAIII-1998*

**21 straipsnis. Pasienio juosta ir jos teisinis režimas**

1. Pasienio juostos plotis turi būti ne mažesnis kaip 5 metrai į Lietuvos Respublikos teritorijos gilumą:

1) nuo valstybės sienos, kai ji eina sausuma, Kuršių mariomis ar upe, pereidama nuo vieno upės kranto į kitą;

2) nuo upės kranto, kai valstybės siena eina laivybine upe;

3) nuo upės (upelio) kranto arba nuo valstybės sienos, apimant pasienio juostai priklausančią upės (upelio) vagos dalį ir žemės juostą krante, kai valstybės siena eina nelaivybine upe (upeliu);

4) nuo kranto, kai valstybės siena eina ežeru ar kitokiu vandens telkiniu. Papildomai gali būti nustatoma pasienio juosta vandenyse prie valstybės sienos.

2. Pasienio juostos ribas vidaus reikalų ministro teikimu tvirtina Vyriausybė. Žemė ir vandenys, kuriais eina pasienio juosta, yra valstybės nuosavybė. Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka žemė ir vandenys, kuriais eina pasienio juosta, perduodami naudotis Valstybės sienos apsaugos tarnybai.

3. Draudžiama asmenims ir transporto priemonėms vykti į pasienio juostą be Valstybės sienos apsaugos tarnybos leidimo.

4. Šio straipsnio 3 dalyje nurodytas draudimas vykti į pasienio juostą be Valstybės sienos apsaugos tarnybos leidimo gali būti netaikomas, kai pasienio juosta eina pasienio vandenų krantu.

*Straipsnio pakeitimai:*

*Nr. VIII-1998, 2000-10-10, Žin., 2000, Nr. 92-2850 (2000-10-31), i. k. 1001010ISTAIII-1998*

**22 straipsnis. Pasienio juostos tvarkymas**

1. Jei valstybės siena eina miškais arba krūmais, pasienio juostoje iškertama proskyna. Ji tvarkoma taip, kad aiškiai matytųsi valstybės sienos ženklai ir greta valstybės sienos esantys jos apsaugą užtikrinantys objektai ir įrenginiai. Proskynų ir kitus valstybės sienos tvarkymo darbus organizuoja Valstybės sienos apsaugos tarnyba iš tam tikslui skirtų lėšų.

2. Valstybės sienos apsaugos tarnyba turi teisę statyti valstybės sienos apsaugą užtikrinančius objektus ir įrenginius, atlikti kitą veiklą, susijusią su valstybės sienos apsauga. Valstybės sienos apsaugą užtikrinantys objektai ir įrenginiai Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka gali būti statomi ir už pasienio juostos ribų.

3. Draudžiama gadinti, naikinti valstybės sienos ženklus, kitus valstybės sienos apsaugos objektus bei įrenginius ar daryti kitokią žalą pasienio juostai.

*Straipsnio pakeitimai:*
*Nr. VIII-1998, 2000-10-10, Žin., 2000, Nr. 92-2850 (2000-10-31), i. k. 1001010ISTAIII-1998*

## KETVIRTASIS SKIRSNIS
## PASIENIO KONTROLĖS PUNKTŲ VEIKLA

**23 straipsnis. Pasienio kontrolės punktų ir valstybės sienos perėjimo punktų steigimas, statyba, įrengimas ir atidarymas**

1. Valstybės sienos perėjimo punktai steigiami vadovaujantis Lietuvos Respublikos tarptautine sutartimi su gretima valstybe.

2. Pasienio kontrolės punktus valstybės sienos perėjimo punktuose, tarptautiniuose oro uostuose, atviruose tarptautinei laivybai jūros uostuose bei vidaus vandenyse vidaus reikalų ministro teikimu, suderintu su kitomis valstybės institucijomis, įgaliotomis atlikti patikrinimą, steigia Vyriausybė.

3. Pasienio kontrolės punktai statomi iš valstybės, savivaldybių biudžetų, tarptautinių organizacijų ar ūkio subjektų, kurių teritorijoje šie punktai steigiami, lėšų, pagal projektus, suderintus teisės aktų nustatyta tvarka.

4. Ūkio subjektas, kurio teritorijoje įsteigtas pasienio kontrolės punktas, privalo suteikti pastatus (patalpas) patikrinimą atliekančioms valstybės institucijoms naudotis įstatymų nustatyta tvarka.

5. Valstybės sienos apsaugos tarnyba apie pasienio kontrolės punktus, jų darbo laiką, leidžiamus asmenų ir transporto priemonių vykimo būdus skelbia „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“.

*Straipsnio dalies pakeitimai:*
*Nr. VIII-1998, 2000-10-10, Žin., 2000, Nr. 92-2850 (2000-10-31), i. k. 1001010ISTAIII-1998*

**24 straipsnis. Pasienio kontrolės punktų veiklos teisinis režimas**

1. Pasienio kontrolės punktų veiklos teisinį režimą pagal savo kompetenciją įgyvendina Valstybės sienos apsaugos tarnyba, muitinė ir kitos patikrinimą atliekančios institucijos.

2. Pasienio kontrolės punktų veiklos taisykles patikrinimą atliekančių valstybės institucijų teikimu tvirtina Vyriausybė.

3. Pasienio kontrolės punkto teritorijos ribas nustato Valstybės sienos apsaugos tarnyba ir Muitinės departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, derindami su kitomis patikrinimą atliekančiomis valstybės institucijomis bei ūkio subjektu, kurio teritorijoje steigiamas šis punktas.

*Straipsnio pakeitimai:*
*Nr. VIII-1998, 2000-10-10, Žin., 2000, Nr. 92-2850 (2000-10-31), i. k. 1001010ISTAIII-1998*

**25 straipsnis. Patikrinimas, atliekamas pasienio kontrolės punktuose**

Pasienio kontrolės punktuose pagal savo kompetenciją patikrinimą atlieka Valstybės sienos apsaugos tarnyba, muitinė ir kitos valstybės institucijos. Patikrinimo tvarką nustato Vyriausybė ir (ar) jos įgaliotos valstybės institucijos.

*Straipsnio pakeitimai:*
*Nr. VIII-1998, 2000-10-10, Žin., 2000, Nr. 92-2850 (2000-10-31), i. k. 1001010ISTAIII-1998*

## PENKTASIS SKIRSNIS
## VALSTYBĖS SIENOS APSAUGOS ORGANIZAVIMAS

### 26 straipsnis. Valstybės sienos apsaugos teisiniai pagrindai ir subjektai

1. Valstybės sienos apsauga yra sudėtinė Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo užtikrinimo sistemos dalis. Ji atliekama vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, šiuo ir kitais įstatymais, Vyriausybės nutarimais bei kitais teisės aktais.

2. Valstybės sienos apsaugą atlieka Valstybės sienos apsaugos tarnyba.

3. Prireikus sustiprinti valstybės sienos apsaugą, Respublikos Prezidento ar krašto apsaugos ministro įsakymu į pagalbą Valstybės sienos apsaugos tarnybai gali būti pasiųsta kariuomenė.

4. Valstybės ir vietos savivaldos institucijos bendradarbiauja su Valstybės sienos apsaugos tarnyba pagal savo kompetenciją įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka. Kiti asmenys talkina Valstybės sienos apsaugos tarnybai savanoriškai.

*Straipsnio pakeitimai:*
*Nr. VIII-1998, 2000-10-10, Žin., 2000, Nr. 92-2850 (2000-10-31), i. k. 1001010ISTAIII-1998*

### 27 straipsnis. Valstybės sienos įgaliotinių veikla

1. Valstybės sienos įgaliotiniais atitinkamai valstybės sienos daliai (atkarpai) skiriami valstybės pareigūnai Lietuvos Respublikos tarptautinės sutarties su gretima valstybe nustatyta tvarka.

2. Valstybės sienos įgaliotiniai kartu su atitinkamų gretimos valstybės institucijų atstovais nagrinėja pasienio incidentus ir kitus klausimus, susijusius su valstybės sienos apsauga.

3. Valstybės sienos įgaliotinių neišspręsti pasienio incidentai ir kiti valstybės sienos teisinio režimo pažeidimo klausimai perduodami spręsti diplomatiniais kanalais per Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministeriją.

### 28 straipsnis. Valstybės sienos apsauga ginkluoto užpuolimo, karo ar nepaprastosios padėties atveju

1. Karo padėties ir valstybės gynybos (karo) metu Valstybės sienos apsaugos tarnybos padaliniai priskiriami ginkluotosioms pajėgoms.

2. Bendri Valstybės sienos apsaugos tarnybos ir kariuomenės padalinių veiksmai taikos metu nustatomi valstybės sienos apsaugos priedangos planuose, kuriuos tvirtina Vyriausybė vidaus reikalų ministro ir krašto apsaugos ministro teikimu.

3. Įvedus nepaprastąją padėtį, valstybės siena saugoma šio ir kitų įstatymų nustatyta tvarka.

*Straipsnio pakeitimai:*
*Nr. VIII-1998, 2000-10-10, Žin., 2000, Nr. 92-2850 (2000-10-31), i. k. 1001010ISTAIII-1998*

## ŠEŠTASIS SKIRSNIS
## BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

### 29 straipsnis. Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių galiojimas

Jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinėje sutartyje nustatytos kitokios nuostatos negu šiame įstatyme, taikomos tarptautinės sutarties nuostatos.

### 30 straipsnis. Pasiūlymas Vyriausybei

Vyriausybė per šešis mėnesius nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos parengia ir pateikia Seimui įstatymų projektus, taip pat patvirtina ar pakeičia kitus teisės aktus, reikalingus šio įstatymo nuostatoms įgyvendinti.

**31 straipsnis. Netekę galios teisės aktai**

Įsigaliojus šiam įstatymui, netenka galios:

1) Lietuvos Respublikos valstybės sienos įstatymas (Žin., 1992, Nr. 20-592; 1996, Nr. 35-868);

2) Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės sienos įstatymo įsigaliojimo“ (Žin., 1992, Nr. 20-593);

3) Lietuvos Respublikos valstybės sienų apsaugos įstatymas (Žin., 1994, Nr. 53-993).

*Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.*

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS VALDAS ADAMKUS

**Pakeitimai:**

1.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. VIII-1998, 2000-10-10, Žin., 2000, Nr. 92-2850 (2000-10-31), i. k. 1001010ISTAIII-1998
Lietuvos Respublikos valstybės sienos ir jos apsaugos įstatymo 2, 8, 9, 10, 11, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28 straipsnių pakeitimo įstatymas

2.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. IX-1423, 2003-04-03, Žin., 2003, Nr. 38-1668 (2003-04-24), i. k. 1031010ISTA0IX-1423
Lietuvos Respublikos valstybės sienos ir jos apsaugos įstatymo 2 ir 8 straipsnių pakeitimo įstatymas